

RR Regeringsrätten

RÄTTSFALL

Avdrag för kapitaliserade värden av periodiskt understöd till fränskild hustru och till dotter i förutvarande äktenskap. Förmögenhetsbeskattning av ett belopp, vars avkastning under minst fem år skulle tillfalla dottern.

Besvär av direktören O. angående inkomst- och förmögenhetstaxering 1945 och eftertaxeringar för åren 1940—1944. — Enligt äktenskaps-skillnadsavtal hade O. förbundit sig att till sin förutvarande hustru, så länge hon levde ogift, utgiva underhållsbidrag med visst belopp. Vidare hade O. i avtalet förbundit sig att till en dotter utgiva ett visst månatligt underhåll till dess hon uppnått 21 års ålder eller dessförinnan ingått äktenskap. O. gick sedermera frivilligt med på en höjning av de utfästa understöden. Beträffande dottern hade utfästelsen om de förhöjda beloppen gjorts i ett vanligt brev till henne och skulle beloppen utgå "tillsvidare och under minst fem år". O. hade i sina deklarationer för nu ifrågakvarande år — med i det följande nämnt undantag — bland skulderna tillgodofört sig avdrag för kapitaliserade värdet av understöden. Under år 1944 hade O. beträffande dottern förfarit på annat sätt. Han hade då till ett bolag, vari han var styrelseledamot och aktieägare, enligt en särskild handling överlämnat ett visst belopp att avsättas på ett särskilt konto och med föreskrift att dottern tills vidare och i varje

fall under minst fem år skulle åtnjuta all ränta å det sålunda avsatta beloppet. Dottern bekräftade mottagandet av en likalydande handling. Även bolaget bekräftade dispositionen. O. ansåg sig icke vara skattskyldig för beloppet med hänsyn till att kapitalbeloppet utgjorde "förmögenhet, varav annan för närvarande åtnjuter avkastningen". — PN vägrade skuldavdragen, i följd varav 1945 års taxering höjdes och O. eftertaxerades för åren 1940—1944. Vidare ansåg PN O. vara skattskyldig för det till bolaget överlämnade beloppet. Härigenom höjdes 1945 års taxering ytterligare. — PN:s beslut fastställdes av domstolarna, dock med den av RR gjorda modifikationen beträffande 1945 års taxering, att O. ansågs berättigad att vid förmögenhetsberäkningen åtnjuta avdrag för kapitalvärdet å den O. gentemot dottern åvilande underhållsförpliktelsen (enligt 1944 års disposition). RR:s utslag den 9/2 1951.).

Anm.: Endast den av O. år 1944 vidtagna åtgärden i dotterns intresse synes ha till form och innehåll uppfyllt förutsättningarna för avdragsrätt, nämligen att fråga är om en förhandenvarande förpliktelse som är bestämd att bestå under den berättigades livstid eller för tid, som icke kommer att utlöpa inom fem år efter beskattningsårets utgång. Jämför Lundevalls Skattehandbok sid.

452. *Beträffande hustrun står PN:s beslut i överensstämmelse med RÅ 1939 ref. 14. Jämför däremot RÅ 1942 ref. 28, där understödets utgivande icke gjorts beroende av att den fränskilda hustrun levde ogift. Skuldavdrag medgavs. — Att O. anses skattskyldig för det avsatta kapitalbeloppet torde bero på att någon verklig förmögenhetsöverflyttning till dottern ansågs icke ha ägt rum. Se 13 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt jämte anvisningar (= 7 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt).*

Avdrag för avkrivning å fordran i visst fall

Besvär av TI angående Aktiebolaget H. & H:s inkomsttaxering år 1945. PN medgav icke bolaget avdrag för avkrivning å en bolagets fordran, som uppkommit därigenom att en tidigare hos bolaget anställd person under sin anställningstid förskingrat bolaget tillhöriga medel. KR, varest bolaget klagade, medgav avdraget. Hos RR yrkade TI att, då bolagets förlust å ifrågavarande fordran finge anses ha uppkommit under tidigare beskattningsår, PN:s beslut måtte fastställas. RR fastställde emellertid det slut KR:s utslag innehöll med motiveringen, att bolaget finge antagas ha ägt fog för sin underlåtenhet att tidigare än som skett avskriva fordringen med hänsyn till dennas tämligen obetydliga belopp och vid i målet eljest upplysta förhållanden, bland andra den omständigheten att bolaget år 1942 för avbrytande av preskription låtit genom stämningssman erinra gäldenären om fordringen. (RR:s utslag den 13/2 1951.).

Kostnader för representation

1) Besvär av TI angående professor L:s inkomsttaxering år 1946. —

L. har såsom styresman för Nordiska museet och det därmed förenade chefskapet för Skansen åtnjutit ett representationsanslag om 5.000 kronor. L. yrkade avdrag med motsvarande belopp. L. åberopade omfattande representation i hemmet gentemot svenska och utländska museimän och nämnde exempel härpå. Vidare åberopades 32 § KL, därvid L. betraktade sin tjänst som statlig, då den fasta lönen bestreds av statens medel. Den omständigheten att representationsanslaget utginge av Nordiska museets enskilda medel borde icke inverka på avdragsrätten. — TN och PN vägrade avdraget. Hos KR framhöll L. beträffande anslaget storlek, att Nordiska museet är en av de största kulturella institutionerna i landet och att inom dess ram bedrivs en affärsverksamhet av ingalunda obetydlig omfattning. Sålunda uppginge den årliga omslutningen till inemot 6 milj. kronor. KR biföll L:s talan och medgav avdraget. RR: ej ändring. (RR:s utslag den 16/2 1951.).

2) Besvär av avdelningschefen L. angående inkomsttaxering år 1946. L. har såsom chef för ett försäkringsbolags stockholmskontor åtnjutit representationsbidrag med 1.200 kronor. Hos TN åberopade L. ett intyg av bolaget enligt vilket bolaget gärna såg att L:s representationskyldighet i möjligaste mån upprätthölls i hemmet i akt och mening att skapa en mera personlig prägel. TN vägrade emellertid avdraget. L. klagade i samtliga instanser, dock utan ny argumentering och utan att visa sina verkliga kostnader för representation. PN, KR och RR: ej ändring. (RR:s utslag den 19/2 1951.).

Anm.: Av redogörelsen framgår att utredningen var otillfredsställande. Intyget räckte icke.

En person har med hänsyn till omständigheterna ansetts skattskyldig för förmögensvärdet av tillgångarna i vissa bolag

Besvär av direktören P. angående inkomst- och förmögenhetstaxering år 1947 samt eftertaxeringar för åren 1942—1946. Hos PN anförde TI, att P. var styrelseledamot i ett antal aktiebolag, vilka inbördes ägde varandras samtliga aktier. Enär P. på grund av sin ställning i dessa bolag ensam kunde disponera deras tillgångar och deras avkastning, syntes P. böra beskattas för bolagens förmögenhet. Med hänsyn härtill yrkade TI, att P. måtte taxeras respektive eftertaxeras för vissa belopp. PN ogillade emellertid yrkandet. TI fullföljde sin talan hos KR. Enligt vad TI kunnat utröna var P. den ende ordinarie styrelseledamoten i samtliga bolag — 20 stycken — med hustrun som suppleant. Ingen fysisk person ägde någon enda aktie i bolagen och rent formellt skulle sålunda icke heller någon fysisk person vara skattskyldig för den förmögenhet, som representerades av aktierna i bolagen. Det särregna förhållandet framginge bland annat av att, om både styrelseledamoten och suppleanten hastigt skulle avlida utan att hinna utse någon efterträdare, skulle bolagens fortsatta verksamhet vara omöjlig, eftersom det inte skulle finnas någon styrelse och icke några representanter till en bolagsstämma. Skulle den ordinarie styrelseledamoten ensam avlida, överflyttades samtliga bolags förmögenhet reellt till styrelsesuppleanten utan att arvsskatt eller kvarlåtenskapsskatt formellt skulle kunna utgå. Bestämmelserna i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt 13 § f) och anvisningarna därtill vore väl icke direkt tillämpliga i föreliggande fall, men det föreföll TI uppenbart att dessa bestämmelser i enlighet med lagens mening borde kunna analogivis till-

lämpas. — KR biföll TI:s yrkande, enär P. med avseende å grunderna för gällande bestämmelser om beskattning av förmögenhet finge anses skattskyldig för värdet av ifrågasvarande tillgångar. RR lämnade P:s besvär höröver utan bifall. (RR:s utslag den 13/2 1951.)

Vinstuttag i samband med aktieförsäljning. Skenavtal

Besvär av direktören N. angående inkomsttaxering år 1947. — I sin år 1947 avlämnade deklaration uppgav N., att han "per 1/1 1946" sålt en aktiepost i Fastighetsaktiebolaget Vega, vilken han förvärvat genom arv, varför någon skattepliktig realisationsvinst icke uppkommit genom försäljningen. — TN gjorde ingen avvikelse från deklarationen i detta avseende. — TI lät verkställa utredning rörande aktieförsäljningen och utrönte följande. N. och hans hustru hade under en följd av år tillsammans ägt 330 aktier i Vega. Bland bolagets tillgångar hade funnits tre fastigheter, bokförda vid 1945 års utgång till ett värde av 125.128 kronor 33 öre och med sammanlagt taxeringsvärde av 320.000 kronor. Vegas aktieägare hade genom köpekontrakt den 1 april 1946 sålt samtliga sina aktier i bolaget till Aktiebolaget Mandarinverken, vars styrelse utgjordes av revisorn L., på bland andra följande villkor. Överlåtelsen ansågs ha skett den 1 januari 1946. Sedan säljarna tillgodogjort sig utdelningen för år 1945, skulle köpeskillingen för aktierna utgöra aktiernas värde enligt balansräkningen efter det nämnda utdelning ägt rum och med iakttagande av att fastigheternas sammanlagda värde beräknades utgöra 327.300 kronor. Köpeskillingen bestämdes i enlighet därmed till 371.367 kronor 95 öre jämte under 1946 upplupen ränta å Vegas sparbanksböcker. Förutsättning för försäljningen från såväl säljarnas som köparens sida var,

att fastigheterna kunde av Vega försäljas och av fastighetsköparen behörigen likvideras med tillträde den 1 januari 1946 för en sammanlagd köpeskilling icke understigande 340.000 kronor jämte ränta från sistnämnda dag och vissa kostnader. Därest försäljning skulle kunna ske till högre pris än det angivna skulle köpeskillingen för aktierna i motsvarande mån höjas. Mandarinverken skulle såsom likvid för aktierna vid kontraktets underskrivande överlämna en av Mandarinverken utfärdad revers å köpeskillingen, försedd med pant av samtliga aktier i Vega, varjämte Mandarinverken till säljarna skulle överlämna samtliga aktier i Mandarinverken, transporterade in blanco. Intill dess betalning för reversen av köparen erlades med kontanter, skulle säljarna äga innehava dels samtliga aktier i köparbolaget, transporterade in blanco, vilka överlämnades till säljarna vid kontraktets upprättande, dels Vega tillhöriga sparbanksböcker, dels ock in-teckningar i fastigheterna å sammanlagt 280.000 kronor. Köparen förband sig att icke under de närmaste fem åren efter kontraktetsdag sälja aktierna i Vega eller att låta Vega driva affärsrörelse eller verksamhet, som kunde medföra risk för Vegas solvens. Säljarna förbundo sig att till täckande av köparens kostnader för advokat och revisor till L. i samband med aktielikviden utbetala 6.700 kronor. — Vid utredningen företeddes med makulerade stämplor försedda avräkningsnotor utvisande att till Mandarinverken den 6 april 1946 överlåtits 950 aktier i Vega för sammanlagt 377.801 kronor 84 öre. Vidare företeddes i avskrifter tre särskilda, den 16 maj 1946 dagtecknade överlåtelsehandlingar, genom vilka Vega till tre namngivna föreningar "överlåta och tillskjuta" ifrågavarande fastigheter efter ett värde av sammanlagt 340.000 kronor. Av en styrelseberättelse den 29 september

1946 för Vega för första halvåret 1946 framgick, att bolaget vars styrelse dåmera utgjordes av L., försålt sina fastigheter "per 1/1 1946" för 340.000 kronor, därvid realisationsvinst å 214.871 kronor 67 öre uppkommit, samt att bolaget därefter icke bedreve någon rörelse. Enligt vidfogad balansräkning utgjorde bolagets tillgångar den 30 juni 1946 allenast av fordran å aktieägare till ett belopp av 161.199 kronor 15 öre, medan såsom skulder upptogos aktiekapitalet med 95.000 kronor och den från föregående år kvarstående reservfonden med 66.199 kronor 15 öre. Nämnda fordran å aktieägare, som i Mandarinverkens räkenskaper motsvarades av en skuld på samma belopp till Vega, hade i Vegas räkenskaper framkommit därigenom att Aktieägares konto, förutom vissa omföringar till mindre belopp, dels vid fastighetsförsäljningen debiterade köpeskillingen belopp 340,000 kronor och vid uttag från sparbankerna ytterligare debiterats för uttagna belopp sammanlagt 56.905 kronor 71 öre, dels påförts vissa belopp, motsvarande vad som enligt köpekontraktet för aktierna skulle tillgodoföras säljarna eller av dem för Vegas räkning ställas till förfogande för köparen, dels slutligen såsom utdelning för år 1946 krediterats ett belopp av 215.649 kronor 64 öre. I Mandarinverkens räkenskaper hade skulden till Vega framkommit därigenom att, sedan den 6 april 1946 L:s konto krediterats för den till 377.801 kronor 83 öre upptagna köpeskillingen för aktierna i Vega och omedelbart debiterats ett belopp av 376.848 kronor 79 öre, "Lån i dotterbolag"s konto dels krediterats sistnämnda belopp, dels den 15 juli 1946 för utdelning från Vega debiterats förenämnda beloppet 215.649 kronor 64 öre. — Med anledning av vad som sålunda framkommit vid utredningen anförde TI, att, som försäljningen till Mandarinverken av aktierna i Vega helt vore en sken-

transaktion, som tillkommit i syfte att den å fastigheterna erhållna vinsten skulle bli åtkomlig för de ursprungliga aktieägarna utan att dessa skulle drabbas av skatt på utdelningen, den del av ersättningen för aktierna som motsvarades av den hos bolagen bokförda utdelningen om 215.649 kronor 64 öre borde upptagas till beskattning hos nämnda aktieägare. På grund härav yrkade TI, att N:s taxeringar måtte höjas med belopp motsvarande den på hans och hans hustrus aktier belöpande delen av sistnämnda utdelning, utgörande 74.910 kronor. — PN biföll yrkandet. I samband därmed påfördes N. skatt enligt övergångsbestämmelserna till uppborädsförordningen (eljest hade N. undgått skatt, eftersom 1947 med hänsyn till uppborädsreformen var "skattefritt").

— N. klagade men KR fann de anförda besvärerna icke föranleda ändring i PN:s beslut. Sedan N. hos RR fullföljt sin talan, meddelade RR följande utslag: På grund av innehållet i ovannämnda såsom köpekontrakt betecknade avtal och övriga i målet upplysta omständigheter måste avtalet anses i verkligheten hava haft den innebörden att, sedan de Vega tillhöriga fastigheterna av detta bolag avyttrats, samtliga tillgångar hos bolaget utan nedsättning av bolagets aktiekapital eller upplösning av bolaget samt utan vederlag skulle överföras till N. och övriga personer, som vid avtalets ingående voro ägare av aktier i bolaget, samt att aktiernas övergång i Mandarinverkens ägo skulle äga rum, först sedan Vega sålunda kommit att sakna reella tillgångar. Med hänsyn till vad sålunda blivit anförd kan i det avseende, varom i målet är fråga, betydelse icke tillmätas vad avtalet innehåller därom att de aktieägarna i Vega tillkommande beloppen skulle utgöra vederlag för aktierna i samma bolag. Då de till aktieägarna överförda beloppen, i den mån de motsvara hos Vega uppkomna vinstmedel, med

hänsyn till de omständigheter, under vilka överföringen av beloppen skett, icke heller kunna betraktas såsom från samma bolag utskiftade medel, måste beloppen i beskattningsavseende behandlas såsom nämnda aktieägare tillkommande utdelning å aktierna i bolaget. Med anledning härav och då värdet av vad sålunda såsom utdelning å aktier tillfallit N, icke, såvitt visats, understigit det belopp, 74.910 kronor, vartill utdelningen i fråga av myndigheterna uppskattats, samt försäljningen av aktierna och därmed sammanhängande åtgärder uppenbarligen vidtagits i syfte att erhålla befrielse från att erlägga skatt, lämnar Kungl. Maj:t besvärerna utan bifall. (RR:s utslag den 14/2 1951.)

Anm.: Aktieägarna i Vega önskade tydligen komma åt de i bolaget nedlagda vinstmedlen utan att drabbas av sedvanlig beskattning av aktieutdelning eller genom utskiftningskatt. De sålde därför sina aktier mot revers till Mandarinverken. Detta bolag skulle sedan för att inlösa reversen låna Vegas tillgångar efter fastighetsförsäljningen och med utnyttjande av reglerna om aktiebolagsfrihet från skattskyldighet för utdelning från andra aktiebolag till sig överföra Vegas kvarstående vinstmedel. De i målet åberopade bokföringarna torde ge stöd för antagandet att likvideringen skett genom att, sedan aktieägarna i Vega övertagit dess verkliga tillgångar och iklätt sig motsvarande skuld till bolaget, köparen övertagit sagda skuld. Något realvärde kan härigenom icke anses ha övergått till köparen. Denna omständighet torde i hög grad ha bidragit till att avtalet om aktieförsäljningen i beskattningshänseende betraktats som en skentransaktion. — Fallet har närmare belysts av Sterner i Svensk Skattetidning årg. 1951 sid. 42 ff.

Fråga om avdrag för intäkternas förvärvande

Besvär av köpmannen F. angående inkomsttaxering år 1945. — F., som uppgav bruttoprovisioner m. m. till belopp av 27.050 kr, yrkade avdrag för omkostnader med 15.676 kronor, därav för kostnader för hotellrum, måltider och representation med 5.320 kronor. TN medgav avdrag med 7.270 kronor, motsvarande 30 % av huvudinkomsten. Hos PN yrkade F. godkännande av avdraget å 15.676 kronor. TO upplyste, att F., som personligen besökt honom, erbjudit sig att visa sina verifikationer. TO hade emellertid ansett detta icke nödvändigt, då han icke betvivlade att F. i erforderliga delar kunde verifiera sina utgiftsposter. TO anmärkte på vissa avdragsposter. Kostnaderna för hotell, måltider och representation för vilka avdrag yrkats efter 35 kronor för dag, syntes sålunda icke kunna sättas högre än 25 kronor om dagen. PN medgav avdrag för omkostnaderna med 13.000 kronor, därvid TO:s förslag beträffande sistnämnda avdragspost följdes. KR: ej ändring. RR: ej annan ändring i KR:s utslag än att, enär av handlingarna i målet framgår, att

ett i deklARATIONEN äskat avdrag för kostnader för hotellrum, måltider och representation blivit vid överklagade taxeringarna till sitt belopp, utan beaktande av klagandens erbjudande att förete verifikationshandlingar, nedsatt med 1.520 kronor, samt giltig anledning till dylikt förfarande icke förebragts, taxeringarna nedsattes med 1.520 kronor. (RR:s utslag den 15/2 1951.)

Anm.: Genom sitt utslag synes RR ha velat starkt inskräpa, att av skattskyldig erbjuden utredning icke får avvisas.

Fråga om avdrag för periodiskt understöd

Besvär av M. ang. inkomsttaxering år 1946. PN förvägrade klaganden ett med 6.000 kr. yrkat avdrag för periodiskt understöd till klagandens år 1923 födda dotter. KR: ej ändring. RR: Enär i målet icke tillförlitligen utretts, att ifrågavarande belopp 6.000 kr. utgjort periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning för annat ändamål än mottagarens undervisning eller uppfost-
ran, lämnar RR besvären utan bifall. (RR:s utslag den 17/11 1950.)